

Nr 1.

Av herr **Lindhagen**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av rätt och tillfälle för parter och deras biträden att sittande övervara rättegångsförhandlingar.

Man brukar tala om, att någon »sitter på de anklagades bänk». Detta är för svenska förhållanden endast en liknelse, som ej har någon motsvarighet i verkligheten. I svenska domstolar finnes nämligen ej någon bänk för de anklagade. Enligt sed och rättsuppfattning skall den anklagade stå. Hans egen förödmjukande belägenhet och domstolens värdighet kräver det. Är en tilltalad så sjuk eller medtagen, att han påtagligen icke kan hålla sig på benen, tillåter domstolen givetvis ett undantag för varje särskilt fall. Men eljest anses det strida mot vad som passar sig.

Vid närmare eftertanke måste väl dock kunna medgivas, att en anklagad, som ju dock har rätt att försvara sig, också bör hava ett alldeles särskilt anspråk på att kunna föra sitt försvar så gott han kan med bibehållna själs- och kroppskrafter. Att ständigt behöva stå, även under det andra parter eller vittnen höras, måste kunna bliva mycket ansträngande och nedsätta hans krafter, vilka redan av den deprimerade situation, i vilken han befinner sig, måste kunna fresta hårt. Jag har hört talas om tilltalade, som fått stå ända till nio timmar i sträck inför domstolen utan någon vila.

Vad nu sagts om för brott åtalade gäller även andra parter i viss mån. För dem äro förhandlingarna icke fullt så påfrestande. Men i alla fall kan det vara ansträngande nog att behöva stå en längre tid, utan rätt att sätta sig under den tid domstolen sysselsätter sig med andra personer. Det har för mig en gång berättats, att en advokat under handläggning av ett mål vid en framstående rådhusrätt i södra Sverige, tillät sig, tröttad av en lång förhandling, taga plats på en i närheten stående stol, medan rätten förhörde andra. För detta bete-

ende lär han ha fått en uppsträckning av rätten. Den ifrågavarande stolen uppgives därefter till yttermera visso hava blivit borttagen för att förekomma ett återuppreparande av slik skandal.

Undantag äger rum för allmän åklagare, som i allmänhet består både stol och bord. Det lär också, åtminstone på ett och annat håll, anskaffats en stol för sådant biträde för häktad, som erhållit offentligt förordnande, en skyldig honnör tydligen från ämbetsmän mot ämbetsmän. Det lär ock någon enstaka gång inträffat, att även en enskild advokat utan anmärkning tagit plats på denna andra för den officiella kollegan avsedda sittplats.

Nu är det klart, att domstolen har rättighet att ordna saken hur den vill. Detta gör att väl i regel mycket ålderstigna eller sjuka, som särskilt begära få sitta, också i allmänhet tillåtas det. Mången domare erbjuder kanske också detta av egen drift, när han tycker anledning därtill påfallande föreligger. En för brott häktad person torde dock ha minsta utsikter till en sådan frivillig hänsynsfullhet. Han är tills vidare enligt gammalt föreställningssätt en förtappad varelse och det går alldeles icke an att bemöta honom såsom en medmänniska. Skulle en domare utöver vad nu är sagt erbjuda parter och i all synnerhet häktade att intaga sittplatser vid rätten, skulle sådant »fjäsk» åtminstone av kolleger lätt betraktas såsom ett föga tilltalande utslag av demagogi.

Sverige lär vara så gott som det enda av de s. k. civiliserade länderna, där ett dylikt bruk fortlever. Över allt inrättas domstolslokaler med sittplatser för parter, ohäktade såväl som häktade, jämte deras biträden. De hava rättighet att begagna dessa sittplatser under hela förhandlingarna utom då de själva skola yttra sig, då de vanligen pläga intaga stående ställning. Att i vårt land man ännu icke kommit därhän, är icke domarnas skuld. Deras uppfattningar bero på gammal sedvänja, som ett trögt styrelsesätt och svensk oföretagsamhet icke kommit sig för att avskaffa.

Att borttaga denna sedvänja och i denna detalj införliva oss med de civiliserade nationernas antal behöver icke anses såsom en sådan obetydlig fråga, som det ej lönar mödan att ägna någon uppmärksamhet. Det är för det första ett stycke kulturfråga i allmänhet. Det skulle vidare vara ägnat, att utgöra ett bidrag till att bibringa det svenska domarväsendet och varför icke även åklagarmakten milda seder, av vilka de mångenstädes äro i behov. Slutligen är det en ingalunda oviktig realitet för alla de parter, som sammankomma inför domstolarne i vårt land.

Det är möjligt, att den ifrågavarande sedvänjan blivit så inrotad att det ej går att avskaffa den annat än genom en lag, som påbjuder rätt för parter vid domstolarna att sitta. Därigenom skulle också brytas eventuell tredska från byggnadsskyldige att anskaffa sittplatser i befintliga domstolslokaler eller inreda nya domstolslokaler med iakttagande av det nu framhållna önskemålet.

Emellertid bör man kanske våga förutsätta, att det sunda omdömet skall vara mottagligt för skäl och ej behöva väckas av en lagstiftning. Under sådana förhållanden skulle det vara tillräckligt att från regeringens sida vederbörande genom ett cirkulär uppmanades att bringa rättelse både i sedvänjan och arrangementerna.

Det hemställes alltså,

att riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte, på sätt kan befinnas erforderligt, föranstälta därom att vid rättegångsförhandlingar för brott häktade och även andra enskilda parter jämte deras biträden, såsom i andra länder är brukligt, beredas rätt och tillfälle att, då de ej själva äro i förhör, sittande övervara förhandlingarna.

Stockholm den 17 januari 1917.

Carl Lindhagen.

